

Grauwe Fitis *Phylloscopus trochiloides* in Rheden?

Jan Schoppers

Inleiding

Op 2 september 2003 zag de auteur een waarschijnlijke Grauwe Fitis in zijn achtertuin. Hieronder volgt een beschrijving en een discussie.

Beschrijving

Op bovengenoemde datum verscheen rond 13.00 een klein groen/grijs Phylloscopus-zangertje in een perkje kort achter het huis. De waarnemer bevond zich toen op de studeerkamer (op de eerste verdieping) voor de computer met links door het raam zicht op de gehele achtertuin (6,5x25 meter). Vanaf het raam was de afstand tot de vogel ca. 4 meter waarbij de vogel schuin (60 graden) onder het raam zat. De vogel was 6-8 seconden aanwezig en in dat korte tijdsbestek werden met het blote oog de volgende kenmerken gezien.

De vogel had het formaat tussen een Tjiftjaf en een Goudhaan. De bovendelen waren groen/grijs van kleur zonder contrast of vlekken en de onderdelen (voor zover zichtbaar) vuilwit. De poten/tenen, voor zover zichtbaar, waren donker van kleur. Een opvallend onderdeel was de lange wenkbrauwstreep welke duidelijk breder werd boven en achter oog; een kruinstreep was niet aanwezig. Het oog was donker gekleurd met een opvallend licht fijn randje langs de onderste helft van het oog. De bovensnavel was donker en de ondersnavel (deels?) licht gekleurd. De snavel was fijn en recht puntig toelopend en oogde niet lang. De vogel bewoog druk op een klein oppervlak en maakte een zenuwachtige indruk. Geluid werd er niet gehoord voor zover dat mogelijk was binnen met de computer aan. De vegetatie waarin het zangertje bewoog was 50-75 cm hoog en bestond uit canadese gulden roede, harig wilgenroosje en brandnetel. De lichtomstandigheden waren zeer goed (zonnig en bijna onbewolkt) en de waarneemplek lag in de schaduw van mijn huis.

Discussie

Het probleem van de waarneming was dat het onverwacht en kort was maar door middel van uitsluiting wordt getracht de vermoedelijke soort te bevestigen.

Gelijktijdig maar niet in hetzelfde beeld waren Pimpelmees, Koolmees en Tjiftjaf aanwezig. De vogel oogde kleiner dan de Tjiftjaf en was dus ook te klein voor soorten als Spotvogel, Fitis, Fluiter en Noordse Boszanger. In vergelijking met de Tjiftjaf (bruin) waren de bovendelen groengrijs en was de wenkbrauwstreep te lang. Ook de bovendelen van de Noordse Boszanger (en Bruine Boszanger en Raddes Boszanger) zijn bruin en daarnaast heeft de Noordse Boszanger ook een forsere snavel en een nadrukkelijk donkere oogstreep onder de wenkbrauwstreep en lichtere pootkleur. Ook de poten van de Fitis en Spotvogel (en meestal Groene Fitis) zijn lichter van kleur en daarnaast ontbreekt bij de vogel geel in het verenpak (bost en kop) iets wat Fitis en Spotvogel (en ook Groene Fitis) wel hebben. De vogel was groter dan Bladkoning, Humes Bladkoning en Pallas' Boszanger en de staart oogde ook langer dan bij deze soorten. Verder werd er geen opvallende vleugelstreep en/of kruinstreep waargenomen iets wat drie soorten hiervoor en Swinhoes Boszanger en Groene Fitis wel

hebben. De wenkbrauwstreep was opvallend iets wat de Tjiftjaf en ook zijn verwante soorten niet hebben.

Een groot aantal kenmerken van de vogel wijzen in de richting van een zeer waarschijnlijke Grauwe Fitis. Doordat de waarneming maar kort was konden een aantal kleine details (vooral aan de kop) niet worden opgemerkt zoals de teugelstreep die naar de snavel toe vager wordt, de snavelbasis welke door de bevedering een opvallende lichte streep vormt, de oorstreek die diffuus gevlekt is en de korte handpenprojectie (van Duivendijk 2002). Tenslotte over het drukke zenuwachtige gedrag wordt niet door alle bronnen melding van gemaakt (Svensson & Grant 2003, van Duivendijk 2002) maar is er een bevestiging in de Cramp (1992) en Jonsson (1993).

De Grauwe Fitis is in ons land een zeldzame verschijning en tot en met 2000 zijn er ongeveer 25 aanvaarde gevallen voornamelijk op de Wadden en langs de kust. In 2003 werd ook het eerste broedgeval vastgesteld op Schiermonnikoog (SOVON-Nieuws 16, nr.3). Tot 1997 waren er 21 waarnemingen in Nederland 7 in het voorjaar (uiterste 23 mei - 30 juni) en 14 in het najaar (9 augustus - 1 oktober) (van den Berg & Bosman 1999). De waarneming zou het eerste geval in ons werkgebied zijn (Lensink 1993, Kwint & Sierdsema 1997, waarnemingarchief) en graag hoor ik een reactie op deze waarneming.

Literatuur

van den Berg A. & Bosman C. 1999. Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 1. South Sea International Press Ltd, Hong Kong.

Cramp S. 1992. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Afrika. Oxford University Press, New York.

van Duivendijk N. 2002. Dutch Birding Kenmerkengids voor vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Dutch Birding asosociation, Amsterdam i.s.m. Ger Meesters Boekproducties VOF, Haarlem.

Jonsson L. 1993. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Uitgeversmaatschappij Tirion, Baarn.

Kwint N. D. & Sierdsema H. 1997. Van Roze pelikaan tot Kruisbek: Bewerking van het waarnemingenarchief Vogelwerkgroep Arnhem e.o. 1970-1995. Rapport Vogelwerkgroep Arnhem 97-1, Arnhem

Lensink R.(Vogelwerkgroep Arnhem eo) 1993. Vogels in het hart van Gelderland. Uitgeverij KNNV/ Sichting Uitgeverij Sovon.

Svensson L. & Grant P.J. 2003. ANWB Vogelgids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.